

Ústava pro Evropu – současný stav

V některých zemích pokračuje proces ratifikace Ústavy navzdory otřesu z jejího odmítnutí v referendech ve Francii a Nizozemsku. Jiné země se rozhodly proces pozastavit. Jaká je současná situace?

Text podepsaný 29. října 2004 v Římě představiteli států a vlád, který je označován jako „ústava“, je mezinárodní smlouvou stejně jako smlouvy, které byly postupně ratifikovány při vzniku Evropské unie. Dříve než vstoupí v platnost, musí být ratifikován všemi 25 členskými státy, které tvoří Evropskou unii.

Každý stát tuto smlouvu ratifikuje podle vlastních pravidel: buď parlamentní cestou, nebo formou referenda, nebo oběma způsoby zároveň.

Někdo souhlasí, někdo ne, někteří vyčkávají

Ke dnešnímu dni ratifikovalo evropskou ústavu již třináct zemí: Lucembursko a Španělsko v referendu, ostatní státy (Německo, Rakousko, Kypr, Řecko, Maďarsko, Itálie, Lotyšsko, Litva, Malta, Slovinsko a Slovensko) parlamentní cestou.

V Belgii probíhá schvalování smlouvy formou složitějšího parlamentního procesu, který bude brzy ukončen. Švédsko se rozhodlo odložit hlasování v parlamentu a Finsko se k tomu chystá. Dánsko odložilo referendum a Polsko, které se také přiklání k referendu, stále uvažuje o vhodném postupu. Portugalsko a Česká republika raději vyčkávají před uspořádáním lidového hlasování. Také v Irsku a Spojeném království, kde referendum mělo doprovázet parlamentní postup, byla referenda odložena. Estonsko si dosud jednoznačně nezvolilo své řešení. V této zemi bude nicméně způsob ratifikace záviset na rozhodnutí soudu. Na základě podané stížnosti musí soudci nejprve rozhodnout, zda je tato evropská smlouva v souladu s estonskou ústavou. Pokud bude soulad potvrzen, bude se moci estonský parlament po veřejné rozpravě k Ústavě vyslovit. V případě, že soud nepotvrdí soulad s estonskou ústavou, je možné jedině hlasování v referendu.

Pouze dva z 25 členských států Ústavu odmítly: Francie a Nizozemsko. Oba tak učinily v referendu a i když výsledek holandského referenda není právně závazný, politicky je přesto významný.

V zemích, které si zvolily referendum, jsou stanoviska pro a proti velmi vyhraněná. Holanďané odmítli Ústavu 61,7 % hlasů a Francouzi 54,8 %. V obou případech byla volební účast vysoká (63 % a 70 %). Španělé, kteří hlasovali první, naopak ústavní smlouvu hromadně podpořili (76,7 %), stejně jako obyvatelé Lucemburska, kteří se vyslovili pro 56,52 % hlasů. Významnou skutečností je, že obyvatelé Velkovévodství hlasovali až po francouzském a nizozemském referendu, v ovzduší všeobecné krize.

Je Ústava mrtvým dokumentem?

Odmítnutí Ústavy ve Francii a v Nizozemsku, které patří k zakládajícím státům Evropského společenství, zastínilo její schválení ve Španělsku. Mnoho lidí již považovalo ústavní smlouvu za mrtvý dokument. Předseda lucemburské vlády, Jean-Claude Juncker považoval proto za důležité opravit tento názor a po schválení návrhu ústavní smlouvy ve své zemi prohlásil, že „*Ústava není mrtvá*“.

Není to poprvé v dějinách utváření Evropy, kdy byla evropská smlouva v referendu odmítnuta. V roce 1992 odmítli Dánové Maastrichtskou smlouvu, kterou byl zahájen proces zavedení jednotné měny. V roce 2001 odmítají Irové Niceskou smlouvu o reformě orgánů Evropské unie, která předcházela budoucímu rozšíření Evropy. Oba státy nesouhlasily s jednotlivými body, které byly součástí smlouvy, a po několika úpravách byly texty v druhém referendu schváleny. Naopak, odmítnutí ratifikace smlouvy o Evropském obranném společenství francouzským Národním shromážděním v roce 1954 se stalo tomuto projektu osudným.

Jaký bude další osud Ústavy? Deklarace, která je její přílohou, stanovuje, že „*pokud po dvou letech od podpisu Smlouvy o Ústavě pro Evropu tuto smlouvu ratifikovaly čtyři pětiny členských států a jeden nebo více členských států se při její ratifikaci setkalo s obtížemi, bude se touto otázkou zabývat Evropská rada.*“

Ústava dále tuto otázku nerozvádí. Po zamítnutí ve Francii a Nizozemsku se výklady této deklarace různí. Představitelé států a vlád členských států se rozhodli vybrat si „čas na rozmyšlenou“ a poté, v prvním pololetí roku 2006, zhodnotit proces ratifikace.

Jisté je, že dokud ústavní smlouva nevstoupí v platnost, platí Niceská smlouva. Pokud bude Ústava k 29. říjnu 2006 schválena dvaceti státy, bude se moci od 1. listopadu Evropská rada situací zabývat a přijmout rozhodnutí. Nejméně sedm zemí musí smlouvu ještě ratifikovat, aby tento případ mohl nastat. Ústava nepočítá se zvláštními ustanoveními, pokud by byl počet ratifikací menší. Dokud ústavní smlouva nevstoupí v platnost, zůstává v platnosti Niceská smlouva.